

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
Кафедра економіки і бізнесу

Ринок туристичних послуг

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»
спеціальності 242 «Туризм і рекреація» за ОПП «Туризм»

Запоріжжя, 2024

УДК 338.48(078)
Л63

*Рекомендовано до друку методичною комісією
факультету економіки та бізнесу Таврійського державного
агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного
(протокол №3 від 18 жовтня 2024 року)*

Рецензенти:

Кукіна Н.В. — к.е.н., завідувачка кафедри маркетингу Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного;

Стадник М.Є. — кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму Львівського національного університету природокористування

Л63 Ринок туристичних послуг: методичні вказівки для самостійної роботи для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 242 «Туризм і рекреація» за ОПП «Туризм» / ТДАТУ; О. І. Лисак. - Запоріжжя: ТДАТУ, 2024. - 17 с.

Методичні вказівки для самостійної роботи містять чіткі рекомендації щодо опрацювання теоретичного матеріалу, виконання завдань, аналізу джерел і використання додаткової літератури. Завдяки таким вказівкам студенти можуть планувати час для навчання, розвивати навички самостійного пошуку інформації та критичного мислення, а також глибше засвоювати матеріал дисципліни. Методичні вказівки сприяють формуванню відповідальності за власне навчання і підготовці до практичних занять, контрольних робіт чи іспитів.

© Таврійський державний
агротехнологічний університет імені Дмитра
Моторного, 2024

ЗМІСТ

Передмова	4
Роль самостійної роботи здобувачів у формуванні професійних компетенцій та саморозвитку	5
Завдання для самостійної роботи	6
Правила підготовки презентації	11
Правила підготовки доповідей	13
Критерії оцінювання	15
Список рекомендованих джерел	16

ПЕРЕДМОВА

Сучасний ринок туристичних послуг є динамічною та складною системою, яка інтегрує економічні, соціальні, культурні та екологічні аспекти. В умовах глобалізації, зростаючої конкуренції та швидкого розвитку інформаційних технологій, підготовка фахівців для туристичної галузі набуває особливого значення.

Основна мета дисципліни «Ринок туристичних послуг» полягає у формуванні у здобувачів базових знань та навичок з теоретичних засад та практичних умінь аналізу закономірностей, факторів та тенденцій розвитку ринку туристичних послуг, набуття навиків управління ним.

Завданнями дисципліни «Ринок туристичних послуг» є вивчення теоретико-методологічних засад розвитку ринку туристичних послуг; оволодіння навичками щодо визначення кон'юнктури та сучасних трендів розвитку туристичного ринку; оволодіння методами діагностики стану та особливостей розвитку світового і національного ринків туристичних послуг; дослідження системної взаємодії суб'єктів ринку туристичних послуг; вивчення імператив розвитку ринку туристичних послуг України в умовах просторової поляризації.

Методичні вказівки для практичних робіт з дисципліни «Ринок туристичних послуг» покликані забезпечити студентів теоретичними знаннями та практичними навичками, необхідними для успішної професійної діяльності у сфері туризму. Вони спрямовані на формування у студентів цілісного розуміння функціонування туристичного ринку, основних тенденцій його розвитку, а також ключових методів аналізу та управління.

Завдання розроблені таким чином, щоб сприяти активному залученню здобувачів до процесу навчання, розвитку їхньої аналітичної та критичної мисленнєвої діяльності, а також набуттю практичних компетенцій.

РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ТА САМОРОЗВИТКУ

Самостійна робота здобувачів становить важливу складову навчального процесу, спрямовану на формування здатності до самостійного засвоєння знань, розвиток критичного мислення, аналітичних здібностей і професійних компетенцій.

Основні аспекти самостійної роботи полягають у наступному:

1. **Активне залучення до навчального процесу** – здобувачі самостійно шукають, аналізують і систематизують інформацію з обраних тем, розвиваючи навички самонавчання; вчаться ефективно планувати час і організовувати власну навчальну діяльність.

2. **Формування професійних компетенцій** – самостійна робота сприяє глибшому розумінню ключових аспектів дисципліни; здобувачі практично застосовують отримані знання через вирішення задач, виконання проектів і підготовку аналітичних матеріалів.

3. **Розвиток творчих та дослідницьких здібностей** – виконання самостійних завдань заохочує до створення нових ідей, формулювання висновків, пропозицій і рішень; підготовка доповідей, рефератів або презентацій допомагає здобувачам удосконалювати навички узагальнення інформації та переконливого її представлення.

4. **Поглиблене вивчення матеріалу** – завдяки самостійній роботі здобувачі отримують можливість опанувати додаткові аспекти дисципліни, які не розглядаються на лекціях чи семінарах, розширюючи знання у вибраній галузі.

5. **Формування відповідальності за власне навчання** – самостійна робота сприяє вихованню дисциплінованості, відповідальності й мотивації до навчання. Здобувачі стають активними учасниками освітнього процесу, обираючи власний шлях у навчанні.

6. **Індивідуалізація навчального процесу** – самостійна робота дозволяє здобувачам зосереджуватися на темах, які відповідають їхнім інтересам, рівню підготовки та кар'єрним цілям.

Самостійна робота здобувачів слугує не лише інструментом закріплення навчального матеріалу, а й засобом формування навичок, необхідних для самореалізації у майбутній професійній діяльності. Вона допомагає розвинути здатність навчатися впродовж усього життя, що є однією з ключових компетенцій у сучасному світі.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

САМОСТІЙНА РОБОТА №1

ТЕМА: РИНОК ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ ТА ЙОГО ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ

Мета: Сформувати уявлення про структуру, просторові характеристики та функціонування ринку туристичних послуг.

Питання для роздуму та обговорення:

1. Що включає в себе поняття "ринок туристичних послуг"?
2. Які географічні чинники впливають на розвиток туристичних ринків?
3. У чому полягає роль територіальної організації туристичних потоків?

Теми рефератів та доповідей:

- Просторова поляризація світового туристичного ринку: географічні аспекти
- Туризм і міжнародна конкуренція: позиції України на світовому ринку
- Вплив політичних чинників на розвиток ринку туристичних послуг у країнах ЄС
- Вплив кліматичних умов на формування туристичного попиту в регіонах з екстремальними погодними явищами
- Туризм і рекреація: взаємозв'язок та розвиток національного ринку

Методичні вказівки:

1. Ознайомтеся з підручниками та науковими статтями з економіки туризму.
2. Використовуйте статистичні дані та карти для аналізу територіальної організації ринку.
3. Підготуйте короткий аналітичний огляд з теми на основі вибраної літератури.

САМОСТІЙНА РОБОТА №2

ТЕМА: ІНДУСТРІЯ ТУРИЗМУ – ОСНОВА РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Мета: Дослідити структуру та значення туристичної індустрії у формуванні національного ринку.

Питання для роздуму та обговорення:

1. Які основні складові туристичної індустрії?

2. Як туристична інфраструктура впливає на розвиток ринку?
3. Які чинники сприяють підвищенню конкурентоспроможності національного туристичного продукту?

Теми рефератів та доповідей:

- Роль цифрових технологій у трансформації туристичного ринку
- Роль держави у розвитку туристичного ринку
- Аналіз ефективності державної підтримки розвитку туристичної індустрії в Україні
- Туризм і соціальна відповідальність: роль корпоративної етики у туризмі
- Туризм і стартапи: розвиток інноваційних туристичних продуктів

Методичні вказівки:

1. Вивчіть структуру туристичної індустрії за допомогою офіційних джерел (звітів, даних Держстату).
2. Проаналізуйте приклади успішних національних турпродуктів.
3. Розробіть короткий кейс або презентацію з прикладом структури індустрії.

САМОСТІЙНА РОБОТА №3

ТЕМА: НАЦІОНАЛЬНІ ТУРИСТИЧНІ РИНКИ: СТРУКТУРА ТА ТИПОЛОГІЯ

Мета: Ознайомитися з різновидами туристичних ринків, їх специфікою та роллю у формуванні туристичного простору країни.

Питання для роздуму та обговорення:

1. У чому полягає типологія туристичних ринків?
2. Які особливості має туристичний ринок в Україні?
3. Як впливають соціокультурні чинники на структуру туристичного ринку?

Теми рефератів та доповідей:

- Етнічний туризм: культурний та туристичний потенціал національних меншин
- Культурний туризм: роль культурних об'єктів у формуванні туристичного попиту
- Медичний туризм: особливості та перспективи розвитку в Україні
- Освітній туризм: тенденції та перспективи розвитку на світовому ринку
- Туризм для людей з обмеженими можливостями: розвиток доступного туризму

Методичні вказівки:

1. Порівняйте типологію туристичних ринків різних країн.
2. Використовуйте карти, графіки та діаграми для аналізу структури.
3. Підготуйте короткий опис типового національного ринку з прикладами.

САМОСТІЙНА РОБОТА №4

ТЕМА: УМОВИ І ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПОПИТУ НА ПОСЛУГИ ТУРИЗМУ

Мета: Визначити ключові економічні, соціальні та культурні фактори, що впливають на попит у туризмі.

Питання для роздуму та обговорення:

1. Які основні чинники формують туристичний попит?
2. Як економічна ситуація впливає на поведінку споживача?
3. Чи можна передбачити тенденції в розвитку туристичного попиту?

Теми рефератів та доповідей:

- Особливості формування попиту на туристичні послуги у контексті сучасних економічних умов
- Вплив економічних криз на ринок туристичних послуг
- Особливості формування туристичного попиту серед пенсіонерів
- Вплив культурних факторів на поведінку туристів у різних регіонах світу
- Особливості формування туристичного попиту серед сімейних туристів
- Особливості формування туристичного попиту серед туристів з високим рівнем доходу

Методичні вказівки:

1. Вивчіть моделі попиту у сфері туризму.
2. Знайдіть приклади змін попиту за останні 10 років.
3. Підготуйте графік або таблицю, що відображає ключові чинники попиту.

САМОСТІЙНА РОБОТА №5

ТЕМА: СЕГМЕНТАЦІЯ І ТЕРИТОРІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ РИНКУ ТУРИСТИЧНОГО ПОПИТУ. ТУР ЯК ОСНОВНИЙ РИНКОВИЙ ПРОДУКТ

Мета: Зрозуміти принципи сегментування ринку та особливості розподілу туристичного попиту у просторі.

Питання для роздуму та обговорення:

1. Які підходи до сегментації ринку туристичних послуг?
2. Як географічні особливості впливають на сегменти ринку?
3. Що визначає привабливість туру як туристичного продукту?

Теми рефератів та доповідей:

- Мобільні додатки у туризмі: вплив на попит та пропозицію туристичних послуг
- Соціальні мережі у туризмі: вплив інтернет-платформ на розвиток ринку
- Вплив соціальних мереж на формування туристичного попиту серед молоді
- Аналіз ефективності маркетингових стратегій у просуванні туристичних послуг
- Туризм і молодіжний ринок: специфіка обслуговування молодих туристів

Методичні вказівки:

1. Використовуйте приклади сегментації відомих туристичних компаній.
2. Порівняйте пропозиції турів для різних цільових аудиторій.
3. Розробіть приклад сегментованого туру.

САМОСТІЙНА РОБОТА №6

ТЕМА: РЕГУЛЯТОРНІ МЕХАНІЗМИ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ. КОН'ЮНКТУРА ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ

Мета: Ознайомитися з методами регулювання туристичного ринку та аналізу його стану.

Питання для роздуму та обговорення:

1. Які є інструменти державного регулювання туристичного ринку?
2. Що таке кон'юнктура ринку і як її досліджують?
3. Як міжнародні організації впливають на ринок туристичних послуг?

Теми рефератів та доповідей:

- Вплив інтернет-платформ на розвиток ринку
- Аналіз ефективності використання інноваційних технологій у обслуговуванні туристів
- Роль міжнародних організацій у регулюванні світового ринку туристичних послуг
- Аналіз ефективності державної підтримки туризму в Україні
- Особливості формування цінової політики на туристичних ринках різних країн

Методичні вказівки:

1. Ознайомтеся з чинним законодавством у сфері туризму.
2. Вивчіть приклади державних програм підтримки туризму.
3. Підготуйте аналітичну довідку про механізми регулювання в різних країнах.

САМОСТІЙНА РОБОТА №7

ТЕМА: ЗАКОНОМІРНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ

Мета: Дослідити загальні принципи та закономірності функціонування туристичного ринку в умовах глобалізації та інновацій.

Питання для роздуму та обговорення:

1. Які закономірності характерні для розвитку туристичного ринку?
2. Як інновації змінюють функціонування ринку?
3. Який вплив мають глобальні виклики на туристичну галузь?

Теми рефератів та доповідей:

- Мобільні додатки та цифрові технології у туризмі: вплив на ринок послуг
- Вплив штучного інтелекту на ринок туристичних послуг
- Штучний інтелект у туризмі: нові можливості та виклики
- Перспективи використання блокчейну у туризмі
- Аналіз ефективності використання блокчейну у сфері бронювання туристичних послуг
- Нові підходи до просування туристичних послуг
- Вплив технологічних інновацій на розвиток туристичного ринку

Методичні вказівки:

1. Вивчіть основи цифрової трансформації у сфері послуг.
2. Ознайомтеся з кейсами застосування інноваційних технологій у туризмі.
3. Підготуйте презентацію про один із технологічних трендів на туристичному ринку.

Правила підготовки презентації з самостійної роботи

1. Вибір теми

- Кожен студент самостійно обирає тему презентації з переліку, запропонованого викладачем.
- Обрана тема повинна бути унікальною для кожного студента в групі (теми не повторюються).
- Узгодження теми з викладачем є обов'язковим.

2. Актуальність та сучасність змісту

- Презентація має відповідати сучасному стану досліджуваного питання.
- Слід використовувати актуальні літературні джерела, наукові статті, звіти та інші надійні матеріали.
- Доцільно включати приклади з практики, сучасні дані та реальні кейси.

3. Структура презентації

Презентація повинна бути логічно структурованою і містити такі частини:

- *Титульний слайд*
 - Назва теми.
 - Прізвище, ім'я студента, група.
 - Викладач.
- *Вступ:*
 - Коротке обґрунтування актуальності теми.
 - Мета і завдання дослідження.
- *Основна частина:*
 - Викладення основних аспектів теми.
 - Ключові поняття, теоретичні основи.
 - Аналіз прикладів або кейсів (якщо доречно).
- *Висновки:*
 - Узагальнення матеріалу.
 - Формулювання висновків і рекомендацій.
- *Список джерел:*
 - Оформлений згідно з вимогами академічної доброчесності.

4. Технічні вимоги до презентації

- Презентація повинна бути виконана у відповідній програмі (Microsoft PowerPoint, Google Slides, Canva або інші).
- Кількість слайдів: 10-15 слайдів.
- Оформлення:
 - Стриманий дизайн, відповідний тематиці.

- Використання чітких шрифтів.
- Мінімум тексту на слайдах: стислі тези, діаграми, таблиці, інфографіка.
- Якісні зображення та графіка без порушення авторських прав.

- Анімації: Використовуйте анімацію помірно, лише для виділення ключових елементів.

5. Змістовність та завершеність

- Презентація повинна повністю розкривати тему, бути логічно завершеною.
- Інформація має бути чіткою, структурованою і відповідати обраній темі.
- Уникайте зайвих деталей або неактуальних відомостей.

6. Підготовка до виступу

- Презентація має бути розрахована на 7-10 хвилин виступу.
- Під час захисту студент повинен пояснювати матеріал, а не читати його з екрану.
- Можливість відповісти на запитання викладача чи одногрупників є важливим критерієм оцінювання.

7. Оцінювання презентації. Критерії оцінювання:

- Логічна структура.
- Актуальність та якість змісту.
- Візуальна привабливість та технічне виконання.
- Впевненість у виступі та відповіді на запитання.

Правила підготовки доповідей з самостійної роботи

1. Вибір теми

- Кожен студент самостійно обирає тему доповіді з переліку, наданого викладачем.
- Важливо, щоб обрана тема була унікальною для кожного студента в групі (теми не повинні повторюватися).
- Узгодження теми з викладачем обов'язкове.

2. Актуальність та сучасність змісту

- Доповідь має відображати сучасний стан досліджуваного питання.
- Для підготовки слід використовувати актуальні літературні джерела, опубліковані протягом останніх 5 років (книги, наукові статті, офіційні звіти, статистичні дані).
- Рекомендується також аналізувати приклади з реального життя, наприклад, кейси підприємств, новини або практичні кейси.

3. Структура доповіді

- *Вступ.*
 - Коротке представлення теми.
 - Обґрунтування актуальності.
 - Мета доповіді та основні завдання.
- *Основна частина.*
 - Розкриття сутності теми.
 - Викладення теоретичних аспектів питання.
 - Аналіз практичних прикладів (за можливості).
 - Порівняння різних підходів, моделей чи методик (якщо це доречно).
- *Висновки.*
 - Узагальнення основних результатів дослідження.
 - Формулювання висновків та рекомендацій.
- *Список використаних джерел*
 - Повний перелік джерел інформації, оформлений згідно з вимогами ДСТУ 8302:2015.

4. Обсяг і формат доповіді

- Тривалість усної презентації доповіді — 7-10 хвилин.
- Текстовий варіант доповіді повинен займати 6-8 сторінок друкованого тексту (шрифт Times New Roman, розмір 14, міжрядковий інтервал 1,5).

5. Змістовність та завершеність

- Доповідь повинна мати чіткий, логічний виклад матеріалу.
- Уникайте зайвих деталей або інформації, яка не стосується теми.
- Всі тези повинні бути підтверджені фактами або аргументами з

джерел.

6. Опрацювання літератури

- Для підготовки доповіді необхідно опрацювати не менше 5-7 джерел.
- Допускається використання онлайн-ресурсів, однак вони мають бути надійними (офіційні сайти, рецензовані статті, академічні платформи).

7. Захист доповіді

- Під час виступу студент повинен вільно орієнтуватися в матеріалі, а не просто зачитувати текст.
- Викладач та студенти групи можуть ставити питання, які стосуються теми.
- Оцінка доповіді враховує якість підготовки, структурованість, актуальність матеріалу та вміння відповідати на запитання.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

- **9,0–10,0 балів** — Відмінно. Завдання виконано повністю, з використанням теоретичних і практичних знань, висновки обґрунтовані, підхід креативний.
- **7,5–8,9 балів** — Добре. Завдання виконано з невеликими недоліками у розкритті теми або аргументації.
- **6,0–7,4 бали** — Задовільно. Завдання виконано частково, поверхнево або з суттєвими прогалинами в аргументації чи оформленні.
- **Менше 6,0 балів** — Незадовільно. Завдання не відповідає темі, не виконано основних вимог, або подано з численними недоліками.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Базова

1. Горіна Г.О. Світовий ринок туристичних послуг [Текст] : конспект лекцій. ДонНУЕТ. Кривий Ріг, 2016. 110 с.
2. Гонтаржевська Л. І. Ринок туристичних послуг в Україні. Донецьк : Східний видавничий дім. 2008. 80 с.
3. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг / Любіцева О. О. К.: Альтерпрес. 2006. 436 с.
4. Мальська М. П. Туристичний бізнес: теорія та практика : навч. посіб. / М. П. Мальська, В. В. Худо. Київ : ЦУЛ. 2007. 424 с.
5. Мельниченко С. В. Управління бізнес-процесами в туризмі : монографія / С. В. Мельниченко, К. А. Шеєнкова ; Київ.: КНТЕУ. 2015. 263 с.
6. Сагалакова Н. О. Туризм: бізнес-процеси, ціни і ціноутворення : монографія. Київ. КНТЕУ. 2016. 415 с.
7. Ящишина І. В. Організація підприємницької діяльності в туризмі : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Абетка. 2015. 117 с.

Додаткова

1. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу. К. : Центр навч. л-ри, 2007. 224 с.
2. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу. К. : Центр учбової літератури, 2007. 224 с
3. Любіцева О. Туристичні ресурси України: навч. посібник /О. Любіцева, Є. Панкова, В. Стафійчук. К.: Альтерпрес, 2007. 369 с.
4. Ткаченко Т. І. Сталій розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу : монографія. 2-ге вид., випр. і допов. К. : КНТЕУ. 2009. 463 с.

Електронні бази даних та аналітичні ресурси

1. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. World Tourism Organization (UNWTO). <https://www.unwto.org>
3. Eurostat. <https://ec.europa.eu/eurostat>
4. Statista. <https://www.statista.com>
5. Tourism Research Australia (TRA). <https://www.tra.gov.au>
6. OECD Tourism Trends and Policies. <https://www.oecd.org>
7. UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development). <https://unctad.org>
8. National Tourism Organization (NTO). <https://www.ustravel.org>,

- <https://ukrainetourism.org>).
9. World Bank - Tourism and Travel. <https://www.worldbank.org/en/topic/tourism>
 10. Market Research Future (MRFR). <https://www.marketresearchfuture.com>
 11. Google Trends. <https://trends.google.com>
 12. Skyscanner Research. <https://www.skyscanner.net>
 13. Airbnb Community and Market **Insights**. <https://www.airbnb.com>
 14. TripAdvisor Insights. <https://www.tripadvisor.com/Insights>